

Po kan. 1971 § 1 n. 1 pripada pravo pobijanja ženitbe suprugu, koji nije skrivio⁷ nevaljanost⁸ ženidbe, a ne pripada suprugu, koji je skrivio nevaljanost ženidbe. Na tomu osniva se odgovor Odbora na I. i II. pitanje.

Zakonik ne zabranjuje sklapanje ženidbe pod dopuštenim uslovom, pak se zato samo radi takovog sklapanja suprugu u smislu Zakonika ne može poreći pravo pobijanja. Na tomu osniva se odgovor Odbora na III. pitanje.⁹

Kod zapreka javnih po prirodi po sredi je javni interes, koji zastupnik pravde ima po zvaničnoj dužnosti da štiti. Na tomu se osniva odgovor Odbora na IV. pitanje.

Sto pedeseta godišnjica grkokatol. Duhovne Akademije u Lavovu.

Veliki grkokatolički provincijalni sabor, koji je održan u gradu Zamošču, godine 1720, određuje u 15. glavi svojih zaključaka, da se u svakom manastiru, gdje se nalazi više od 12 monaha, mora osnovati teološki institut za monaško i mirsko svećenstvo; da biskupi u svojim biskupijama osnivaju bogoslovska sjemeništa i dok se to ne ostvari, da darovitije mladiće šalju na Collegium Pontificium u Lavov, koji je stajao pod vodstvom reda Teatinaca (clerici regulares sa dodatkom »Theatini«, »Kajetani« ili »Kijetini« prozvani, jer ih je osnovao sveti Kajetan iz Tijene i biskup u Kijeti uz saradnju Gianpietra Carafe, kasnijega pape Pavla IV, pa stoga nazvani »Pavlini«, a potvrdio 24. VI. 1524 papa Klement VII). Te odluke sabora bile su na pravom mjestu, jer je dušobrižničko svećenstvo bilo na niskom stupnju naobrazbe tako, da je jedva znalo nešto čitati i poznavalo temeljne kršćanske nauke. Ali biskupi nisu izvršili ovih zaključaka. Istina drugi sjedinjeni biskup u Peremišlju Đuro Vinicki osnovao je u svojoj eparhiji sjemenište, njegov nasljednik Jeronim Ustricki obvezao se uzdržavati jednog klerika u Papinskom Kolegiju u Lavovu, a Atanazije Šepticki, biskup lavovski,

⁷ Zakonik (kon. 1971 § 1 n. 1) doduše naprosto veli »nisi ipsi fuerint impedimenti causa« i ne spominje krivnje, ali je očito pretpostavlja, jer bi inače njegov propis bio nerazložan i nepravedan.

⁸ Pap. Odbor za aut. tumačenje kan. Zakonika već je dne 12. marta 1929. (AAS, XXI, 171) izjavio, da izraz »impedimentum« kanona 1871. ne označuje samo zapreke u pravom smislu, o kojima rade kanoni 1067 — 1080, već i zapreke u nepravom smislu, o kojima rade kan. 1081—1103. Sporedno je tu dakle, da li je ženidba nevaljana zbog ličnog manjka ili zbog manjka bitne forme ili zbog manjka bitne privole.

⁹ Pitanje III. latinski glasi: »An causa impedimenti honesta et licita apposita« — Držimo da ovdje stoji »causa impedimenti« po smislu za »conditio«. Prema tomu je i ovo pitanje prevedeno.

četiri klerika, dok je njegov nasljednik Lav Šepticki nastojao oko osnivanja velikoga sjemeništa u Lavovu, ali sve je to bio samo mali početak, koji niti iz daleka nije mogao provesti one reforme, koje su bile potrebite za odgoj i naobrazbu klera. Carica Marija Terezija osnovala je god. 1774. za grkokatoličke bogoslove biskupije u Ugarskoj: Munkač i Veliki Varadin, u Sedmogradskoj i Hrvatskoj sjemenište Svete Barbare u Beču, pa je ujedno odredila, da se u to sjemenište šalje po šest pitomaca iz Peremišijske i Lavovske biskupije. Ali dvanaest pitomačkih mjesta u Barbareumu i pet mjesta u Papinskom Kolegiju u Lavovu za obje galičke eparhije bilo je vrlo malo, ako se uzme u obzir, da je tada bilo u obje biskupije preko 2.000 klera. Na taj način su se pitomcima iz tih instituta mogla popunjati samo viša mjesta u diecezama, dok je dušobrižno svećenstvo ostalo bez svake naobrazbe kao i do sada. Car Josip II. iz vlastite inicijative izdao je 30. juna 1783. dekret, kojim osniva bogoslovsko centralno sjemenište za sve grkokatolike u monarhiji. Dekretom od 1. novembra iste godine bilo je sjemenište otvoreno. Prvim rektorom postavljen je Antun Angelović, kasniji prvi mitropolit uspostavljenje Haličke mitropolije. Studenata je odmah u početku bilo 80. Za godinu dana postao je rektorom Mihajlo Šavnicki, kanonik munkačevske eparhije, pa je za njegova vremena bilo upisano na bogoslovne studije preko 400 studenata, broj, koji kroz 150 godina nikada nije dostignut. Obično se odgajalo u sjemeništu oko 250 pitomaca. Profesorima su postavljani najučteniji svećenici mirskoga i monaškoga reda: Ivan Lavrivski, osnivač kaptolske biblioteke u Peremišlju, Jakimović, kasniji halički mitropolit, Aleksandar Bačinski, episkop Bočan, vicerektor Iljnicki i duhovnik Izidor Doljnicki i drugi. Glavna knjiga za asketski život u sjemeništu bio je »Nasljeduj Krista« Tome Kempenca, koji je po više puta preveden na staro slovenski jezik. Duhovni život u sjemeništu buknuo je novom snagom, otkako je 14. I. 1808. mitropolit Angelović preuzeo vrhovni nadzor nad institutom i iz njega počeo izbacivati duh jozefinizma. Sjemenište je počelo živjeti novim životom, otkada je godine 1889 sagrađena nova zgrada za vrijeme rektorovanja Aleksandra Bačinskoga.

U početku su držana predavanja u samom sjemeništu, a kad je Josip II. 21. X. 1784. osnovao lavovsku univerzu sa četiri fakulteta, polazili su pitomci teološke studije na fakultetu. Godine 1787 osnovani su kolegiji i za one slušače, koji nisu razumjeli latinskoga jezika. Sve do godine 1795 bili su na fakultetu sami Ukrajinski profesori tako, da nije bilo ni jednoga Nijemca ili Poljaka osim jednoga dra Ivana Potockoga, armenskog svjetovnog svećenika. G. 1806. preneseno je sveučilište u Krakov, dok je u Lavovu ostao samo licej sa tri fakulteta: teološki, pravni i filozofski, koji su imali pravo izdavati doktorske diplome. Kasnije, kad je sveučilište bilo vraćeno u Lavov, polazili su studenti centralnoga sjemeništa predavanja na fakultetu sve do godine 1920. Tada su grkokatolici Ukrajinci bili prisi-

ljeni osnovati svoju samostalnu veliku Duhovnu Akademiju u Lavovu, koju danas polazi nekoliko stotina studenata ne samo iz Galicije nego i iz drugih krajeva. Duhovna Akademija nalazi se pod osobitom zaštitom dra Andrije Šeptickoga, lavovskoga mitropolite i na njoj djeluju najjači intelektualci iz redova svjetovnoga svećenstva u Galiciji. Akademija obuhvata teološki i filozofski studij u cijelosti. Osim toga su osnovane posebne stolice za studij istočnoga obreda i staroga slovenskoga jezika. Duhovna Akademija pokazala je do danas vrlo lijepe rezultate ne samo na odgojnom polju nego i na polju opće, a posebno domaće bogoslovne nauke. Na čelu Duhovne Akademije nalazi se Josif Slipij, koji je obrazovan na isusovačkoj teologiji u Innsbrucku. Prije nekoliko godina posjetio je on i Zagreb. Budući da je Duhovna Akademija u Lavovu kroz 150 godina svoga života silno utjecala ne samo na crkveni nego i na kulturni život Ukrajinaca u Galiciji i prijeko u Rusiji, to je razumljivo, da je njena sto pedeseta godišnjica proslavljena najsvečanijim načinom. Dana 1. XI. prošle godine kao na dan toga jubileja služio je u sjemenišnoj crkvi rektor dr Josif Slipij svečanu službu u 9 sati uz azistenciju duhovnika Stjepan Ruđe, vicerektora Malinovskoga, prefekta dra Sampare i dra Glinke. Prigodni govor izrekao je nekadanji vice-rektor Gorčinski. Ali glavna proslava obavljena je u nedjelju 5. XI. Peremišljski episkop Jozafat služio je arhijerejsku službu uz azistenciju predstavnika reda Studita O. Klementa Šeptickoga, reda Vasilijanaca O. Stjepana Rešetila i reda redemtorista O. Van de Boze, zatim predstavnika triju kaptola: Pasecki, Tomović, Laba i Dzerović. Djakonirali su: dr. Gabor Kostelnik i Skrutenj. Propovijed je imao izreći mitropolit Šepticki, ali radi ružnoga vremena i radi bolesti nije mogao doći u crkvu, pa je njegovu propovijed pročitao episkop Nikita. Iza toga je održana svečana Akademija. Jubilej su među ostalima pozdravili: kardinal državni tajnik Pacelli, križevački vladika Dionizije, arhimandrit Vasilijanaca u Rimu Dionizije Tkačuk, Simović, generalni vikar za Ukrajince u maramaroškoj eparhiji, episkop Ivan Bučko, protoiguman Stjepan Rešetilo, Irinej Nazarko u ime Marijine Družbe, za omladinu, Marijine Družbe gospoda, dr. Roman Zubik i O. Julijan Dzerović u ime Ukrajskoga Katoličkoga Akademskeg Seniorata, Nikola Cerneckij, apostolski vizitator za one poljske krajeve, gdje nije organizirana grkokatolička crkva, Ćiril Kurtef, grkokatolički episkop u Sofiji, O. Teodozije Halušćinski, duhovnik Papinskog instituta Sv. Jozafata u Rimu, Lazar Berezovski, prokurator vasilijanskog reda u Rimu, predstavnici grkokatoličkog papinskog bogoslovnog instituta u Dubnu: Dubrovski, Schweigi, Ljudevit Dostal, Rosemann, Buračevski, Morillo, Sviatopelk i Stjepan Sakač, svi Isusovci, isusovac Urban iz Krakova, poznati orientalista, Mons. František Jemelka u ime Apostolata Sv. Ćirila i Metodija u Olumucu, dr. F. Schmidt, državni ministar u Berlinu, i mnogi drugi. Ova proslava je bila prava smotra crkvenoga i kulturnoga života sviju Ukrajinaca.